

GEHEIM - RAPPORT

Betr.: Gebeurtenissen in Polen.

Van een reeds vele jaren in Nederland woonachtige Pool, die in nauwe betrekking staat tot de Vereniging Nederland - Polen en die ook in contact staat met de Poolse Gezant h.t.l. T. PINDZINSKI, werd het navolgende oordeel vernomen over de gebeurtenissen in Polen.

Volgens zegsman waren het de moeilijke binnenlandse verhoudingen die de Poolse Partij en regering dwongen nu een veel snellere democratisering te gelasten, dan men voorheen van plan was.

Wel bestond er geruime tijd ernstige wrevel in Polen over het feit dat het parlement praktisch alle bevoegdheden waren ontnomen en alleen nog maar bijeenkwam om de beslissingen van de Regering aan te horen.

In wijde kring werd met de "Sejm" de spot gedreven en heel wat stekelige moppen deden in Polen de ronde hierover.

"De Polen hebben dit", aldus zegsman, "met de Nederlanders gemeen dat zij de vrijheid lief hebben en graag mogen kankeren. Maar dat kankeren kan door bepaalde oorzaken plotseling in een felle actie omslaan, hetgeen Foxman wel geleerd heeft. Je moet verder niet vergeten, dat bij de brede massa van de Poolse bevolking de Russen altijd in-populair zijn geweest, zowel in de periode van de Czaristische overheersing als nu in de fase van politieke en staatkundige samenwerking. Er zit nog veel oud zeer. En al kunnen wij dan als communisten veel verklaren en billijken, men heeft nu eenmaal met de publieke opinie rekening te houden. Doet men dat niet, dan kan de dag komen dat men daarmede op harde wijze wordt geconfronteerd. De tragedie van het geval is dat de Poolse partij en Regering, nu eenmaal besloten is, in het kader der de-stalinisering bepaalde feiten wereldkundig te maken en dienovereenkomstig maatregelen te nemen, de zaak niet meer in de hand zouden kunnen houden. De zaak is n.l. dat als men werkelijk schoon schip gaat maken en naar alle vragen die de Polen op het hart liggen, een onderzoek gaat instellen, de positie van de Poolse Regering uitermate moeilijk wordt.

"Zo is er altijd nog de kwestie van de dui-
"zenden Poolse officieren die in Katyn dood
"zijn aangetroffen en waarnaar nooit een of-
"ficieel Pools onderzoek is ingesteld.
"Men heeft de Russische lezing aanvaardt en
"de Duitse categorisch verworpen. Maar daar-
"mede is men er niet; dat geldt trouwens niet
"alleen voor Polen.
"Ik vermoed", aldus zegsman, "dat b.g. in
"Tsjecho-Slowakije de tijd zal komen dat men
"zal vragen hoe het precies zit met de dood
"van Jan MAZARYK".

Op de vraag hoe men er op de legatie over
denkt, antwoordde hij, dat men daar ook weinig meer
weet dan men uit de kranten en van de radio verneemt.
Natuurlijk hoopt men dat de regering na de nodige wij-
zigingen te hebben aangebracht, de huidige moeilijk-
heden tot een bevredigende oplossing kan brengen.

Hij voegde er nog aan toe dat het misschien
als eerste de Polen zullen zijn, die het begrip vreed-
zame co-existentie na de gebeurtenissen in Poznan en
na de benoeming van GOMULKA tot eerste secretaris, tot
stand zullen brengen.

Op de legatie had men gezegd, co-existentie
houdt niet in dat men een soort lipdienst gaat be-
lijden en dat men die uitdrukking gebruikt, wanneer
het in de politieke kraam te pas komt, maar dient zo
te worden uitgelegd, dat zowel van Westelijke als ook
van Oostelijke zijde voorwaarden worden geschapen,
die tot de vreedzaam naast elkaar leven kunnen leiden.

Op de vraag of hij direct gevaar zag voor de
positie van de Poolse partij en regering, zei hij:

"Er zal heel wat verstandig beleid nodig zijn
"om te voorkomen dat er een andere regering
"komt, waarin van invloed onzerzijds weinig
"over zal blijven".

Zegsman zei: "Natuurlijk zijn er in Polen
"grote moeilijkheden, het overgrote deel van
"de bevolking is Roeps Katholiek en de par-
"tij weet, dat deze mensen nooit aan Gods-
"dienstige rechten zullen laten torren".

"Wij hebben destijds al eens gesproken over
"de zeer bittere gevoelens, die er bij de ge-
"middelde Pool en vooral bij de bevolking van
"Warschau zijn ontstaan, nadat de opstand van
"Warschau is mislukt, omdat de Russische troe-
"pen voor de stad bleven liggen. Als wij die-
"per in de geschiedenis terugrijpen, komen
"wij bij het vraagstuk van de Russische aan-
"val op de Poolse Oostgrens in 1939. Dit is

"dan de reactie in het burgerlijke kamp,
"maar ook in de Communistische Partij zelf
"is door het vrijwel geheel liquideren van
"de Poolse partijleiding, die destijds naar
"de Sowjet Unie uitweek, grote verbittering
"ontstaan.
"Al deze factoren tezamen, maken dat in Oost
"Europa Polen in een uitzonderingspositie
"verkeert.

"De Poolse partij houdt misschien meer de
"hand op de pols dan andere partijen in Oost-
"Europa doen, vandaar dat zij nu zelf de be-
"kans verzet, voordat zij door de feiten over-
"rompeld zou worden".

De uiteindelijke conclusie van zegsman was:
"Als wij deze democratisering van het Poolse
"staatsbestel niet snel tot een bevredigend
"eind brengen, ik bedoel een einde, dat het
"Poolse volk als geheel voldoening schenkt,
"lopen zowel partij als regering in Polen ge-
"vaar dat nieuwe gebeurtenissen, waarbij Poz-
"nan nog maar een peulenschilletje zou zijn,
"de positie van partij en regering zullen on-
"dagraven".

Op de vraag wat hij dacht van het inspreken
van de hulp van de Russische strijdkrachten,
zai hij: "dat zou, als je de Poolse mentali-
teit kent, olie op het vuur betekenen. Wij
"behoeven niet somber pessimistisch te zijn,
"want ook in de Russische geschiedenis is dik-
"wijls een stap teruggegaan, om later een paar
"passen vooruit te gaan, maar laten wij hopen,
"- wij worden in Polen niet graag aan Russische
"voorbeelden herinnerd, - dat dit voorbeeld de
"Poolse regering over de moeilijkheden van het
"ogenblik heen kan helpen".

8.11.1956